

УЛАДА

НОВЫ ПАРЛАМЕНТ: ДЗЕЮЧЫЯ АСОБЫ І КАРЦІНЫ

Пад заспону ў мінулым годзе, як і мае быць, мы атрымалі доўгачаканы падарунак -- новы парламент. Але радавацца ці не, пакуль так і не зразумелі. З аднаго боку, маем нядаўні, досыць няўдалы вопыт мінулага Вярхоўнага Савета, з другога -- надзея памірае апошняй.

Так, рэйтынг дэпутатаў ВС дванаццатага склікання да моманту завяршэння іхніх паўнамоцтваў у вачах насельніцтва катастрофічна знізіўся. Але ж не з Месяца яны на Беларусь зваліліся, былі паўнамоцнымі народнымі прадстаўнікамі, такімі ж, дарэчы, як і цяперашнія парламентарыі. І ў свой час таксама кляліся пакласці на алтар барацьбы за шчасце і дабрабыт выбаршчыкаў усе сілы і здольнасці... А вынік! Мякка кажучы -- сумны. Дзе тады гарантыі, што з новай заканадаўчай уладай не здарыцца штосьці падобнае! Можна, палітычныя густы выбаршчыкаў кардынальна змяніліся! Дык не, зноў лідзіруе камуністычная большасць. Магчыма, падрыхтаваныя новаспечаныя дэпутатаў павысіліся! І тут адказ адмоўны. У спісе прафесій часцей за ўсё сустракаюцца калгасныя старшыні, дырэктары прадпрыемстваў, зрэдку ўрачы, настаўнікі, інжынеры... Як анекдот гучыць расказ адной журналісткі, якая на пытанне, ці быў на пасяджэнні кворум, у адказ пачула: кармоў у нас у калгасе досыць.

Безумоўна, новыя дэпутаты, як іх папярэднікі, у рэшце рэшт набяруцца вопыту, нечому навучацца. Вось калі тое свята настане!.. Нам жа па-ранейшаму прыходзіцца чакаць і ўсё, як той пушкінскай старою -- каля разбітых начовак... Праўда, ёсць у дэпутацкім корпусе парламентарыі са стажам. Іх не так шмат, але дастаткова, каб па першым часе падтрымаць прафесіянальнае рэнаме новых заканадаўцаў. І ўсё ж сёння Вярхоўны Савет больш нагадвае хор, які толькі-толькі пачынае спеку. Ці атрымаецца добрая суладная песня, залежыць ад саміх спевакоў, ад сольнай партыі кожнага паасобку.

А пакуль штрыхі да партрэта новага заканадаўчага органа Беларусі. Слова дэпутатам Вярхоўнага Савета трынаццатага склікання.

Генадзь КАРПЕНКА, член фракцыі "Грамадзянскае дзеянне", атрымаў дэпутацкі мандат другі раз.

-- Настрой рабочы, аптымістычны. Лічу, у новым парламенце хапае разумных людзей, якія правільна ацэньваюць становішча, што ўтварылася ў краіне. Прычым добра падрыхтаваныя кадры

ёсць у складзе ўсіх фракцый. Мяркую, парламент здолее прыняць канструктыўныя рашэнні. Напачатку, зразумела, трэба вырашыць арганізацыйныя пытанні, а потым плаўна перайсці да абмеркавання эканамічных. Я не падзяляю думку тых калег, якія прапануюць першачаргова разглядаць падатковую сістэму і бюджэт.

[Заканчэнне на 3-й стар.]

ПАШТОЎКА З БЕЛАРУСІ

Народны ансамбль песні і танца з Віцебшчыны "Талака".

Фота Аляксандра ХІТРОВА.

З ГІСТОРЫ ПАРТЫЗАНСКАГА РУХУ

СКАЛЬПЕЛЬ І ВІНТОЎКА

Пры словах "партызанскі рух" у кожнага, відаць, найперш узнікаюць вобразы народных мсціўцаў, якія ўзрывалі чыгунку, пускаючы пад адхон варожыя эшалоны, смела нападлі на нямецкія гарнізоны, знішчалі карнікаў і г.д. Але баявыя дзеянні партызан наўрад ці былі б магчымыя, калі б, напрыклад, не было каму лячыць параненых партызан.

Ужо ў верасні-кастрычніку 1941 года ў партызанскіх атрадах Палескай вобласці былі ўрачы і сярэдні медыцынскі персанал. Першымі медыцынскімі работнікамі, якія прымякнулі да парты-

занскіх атрадаў Мінскай вобласці, былі ўрачы І.Крук, А.Дудзінская, С.Швец, Л.Зубчонак, якая, акрамя медыцынскай работы, выконвала ролю сувязной паміж групамі, распаўсюджвала лістоўкі, медсёстры М.Касцюкевіч, М.Вежнавец, фельчар Дубовік і інш. Невялікія партызанскія групы, адсутнасць пастаянных, строга вызначаных зон, асабліва ў першы год вайны, стваралі надзвычай цяжкія ўмовы для арганізацыі паўнацэннай медыцынскай дапамогі хворым і раненым партызанам.

[Працяг на 4-й стар.]

ЭКАНАМІЧНЫ КРЫЗІС І ДУХОЎНЫ СКАРБ НАЦЫІ

ДЫНАСТЫЯ ГЕНЕРАЛАВЫХ

Пастаянныя наведвальнікі беларускага опернага тэатра даўно ведаюць імяны народнага артыста Беларусі Анатоля Генералава, выдатнай піяністкі, канцэртмайстра тэатра заслужанай артысткі Беларусі Ніны Ражновай, саліста оперы Уладзіміра Генералава, народнай артысткі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Ірыны Шыкуновай, якія на працягу многіх гадоў з'яўляліся выканаўцамі асноўных партый класічнага опернага рэпертуару. Згадваюцца яны разам таму, што гэта своеасабліва

опера днастэя, нашы сучаснікі, аб'яднаныя не толькі агульнай любоўю да опернага тэатра, вялікім музычным і артыстычным талентам, скіраваным на развіццё беларускага мастацтва, але і шчаслівымі роднаснымі адносінамі.

Шлях Анатоля Генералава ў беларускую оперу пачынаўся з другой паловы 50-х, калі ён пасля заканчэння музычна-педагагічнага інстытута імя Гнесіных у Маскве быў запрошаны на працу ў Беларускі дзяржаўны акадэмічны тэатр оперы і бале-

та. З той пары ўвайшоў у "залатую" плеяду спевакоў, стаў гонарам беларускай опернай сцэны, прыносіў радасць і задавальненне аматарам высокага опернага мастацтва. І самае дзіўнае, што ён, рускі па нацыянальнасці, пачаў свае першыя партыі з беларускіх опер, дасканала авалодаўшы беларускай мовай, якая лілася з яго вуснаў гэтак жа арганічна і мілагучна, як італьянская і руская. Гэта ўласціва, дарэчы, усім высокаталенаватым, інтэлігентным, чутым і эстэтычна выхаваным людзям -- ва-

падаць мовай краіны, у якой жывеш, ставіцца да яе з той жа павагай, як і да сваёй роднай.

Драматычны бар'тон прыгожага тэмбру і шырокага дыяпазону, глыбокая вакальная культура, удумлівае пранікненне ў вакальна-сцэнічны вобраз, знешняя прыгажосць маладога спевака адразу звярнулі на сябе ўвагу публікі і калег па тэатру. Першая роля на сцэне беларускага опернага -- партыя Апанаса ў оперы Я.Цікоцкага "Дзяўчына з Палесся". Пospех быў агромністы. З'явіліся станоўчыя

артыкулы тэатральнай крытыкі. Аматары і знаўцы оперы спецыяльна пачалі хадзіць "на Генералава". З таго часу мы мелі магчымасць чуць яго голас, цешыцца высокім артыстызмам спевака ў операх беларускіх кампазітараў: Я.Цікоцкага, А.Туранкова, А.Багатырова, рускіх і заходнеўрапейскіх: А.Барадзіна, А.Рубінштэйна, М.Рымскага-Корсакава, М.Мусаргскага, П.Чайкоўскага, Дж.Верді, Дж.Пучыні.

[Заканчэнне на 6-й стар.]

ПАДЗЕІ ЛЮДЗІ ФАКТЫ

ПАДЗЕІ ЛЮДЗІ ФАКТЫ

ПАДЗЕІ ЛЮДЗІ ФАКТЫ

БЕЛАРУСЬ — КАЗАХСТАН

17-18 студзеня адбыўся афіцыйны візіт у Рэспубліку Беларусь Прэзідэнта Рэспублікі Казахстан Нурсултана Назарбаева. Падпісаны важныя дакументы.

НА ЗДЫМКУ: Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА і Прэзідэнт Рэспублікі Казахстан Нурсултан НАЗАРБАЕУ падпісваюць сумесныя дакументы.

3 ПЕРШЫХ ВУСНАУ

АБАРАНЯЮЧЫ ІНТАРЭСЫ РАСІІ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка не выключыць магчымасць перагляду абавязацельстваў рэспублікі аб вывадзе ядзернай зброі з яе тэрыторыі.

Пацвердзіўшы 18 студзеня на сустрэчы з вучонымі ў Расійскай акадэміі навук у Маскве пазіцыю Беларусі, якая выступала катэгарычна супраць расшырэння НАТО на Усход, А. Лукашэнка дабавіў: “Як бы нам зноў не давялося размяшчаць на тэрыторыі Беларусі выведзеную раней ядзерную зброю”.

Паводле яго слоў, непрыняцце Прэзідэнтам Беларусі ідэі расшырэння НАТО прывяло да таго, што А. Лукашэнка “стаў чужым не толькі для Захаду, але і для пэўных палітычных сіл у Расіі”.

“Мы гатовы абараняць свае інтарэсы на заходніх межах, абараняючы пры гэтым і інтарэсы Расіі на заходнім напрамку”, -- падкрэсліў кіраўнік беларускай дзяржавы.

“На заходняй мяжы ў Расіі ёсць дружалюбная беларуская армія, а на Усходзе, я думаю, вы самі сябе абароніце”, -- сказаў А. Лукашэнка.

ПЕРШЫ ПРЫЁМ

МЕСЦА БЕЛАРУСІ — У САВЕЦЕ ЕЎРОПЫ

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Сямён Шарэцкі сустрэўся з намеснікам дырэктара Палітычнага дэпартаменту Савета Еўропы Жан-Луі Ларанам. Ж.-Л. Ларан стаў першым высокапаступленым замежным прадстаўніком, якога прыняў новы спікер парламента нашай дзяржавы.

Высокі госьць паведаміў кіраўніку заканадаўчай улады рэспублікі аб тым, што прадстаўнікі Парламенцкай асамблеі Савета Еўропы падрыхтавалі падрабязны даклад аб ходзе і выніках выбараў у наш Вярхоўны Савет. Выбары, паводле водгукаў міжнародных назіральнікаў, прайшлі ў нас дэмакратычна, і, такім чынам, першая ўмова ўступлення Беларусі ў Савет Еўропы выканана. “Цяпер, -- зазначыў Ж.-Л. Ларан, -- вас чакаюць наступныя ўмовы, аднак я веру, што і яны будуць выкананы і ваша краіна зойме дастойнае месца сярод дзяржаў кантынента”.

Нашу краіну наведваюць і іншыя прадстаўнікі СЕ. Так, тры самыя ўплывовыя юрысты будуць рыхтаваць даклад аб стане заканадаўства ў Беларусі. Іх справаздача, між іншым, стане асновай даклада пры разглядзе пытання аб нашым членстве ў Савеце Еўропы. Завітаюць таксама да нас прадстаўнікі названых вышэй трох асноўных камітэтаў, іншых падраздзяленняў СЕ.

Крокаў да ўступлення Беларусі ў гэту важную ўплывовую еўрапейскую арганізацыю яшчэ трэба будзе зрабіць нямала. “Нам трэба развіваць і пашыраць супрацоўніцтва, -- сказаў Жан-Луі Ларан. -- Савет Еўропы не можа існаваць без таго, што ў яго саставе няма пакуль дзяржавы, якая сапраўды знаходзіцца ў самым цэнтры нашага кантынента”.

НА ЗДЫМКУ: у час сустрэчы С.ШАРЭЦКАГА з Ж.-Л.ЛАРАНАМ.

НАМНАЦЫ

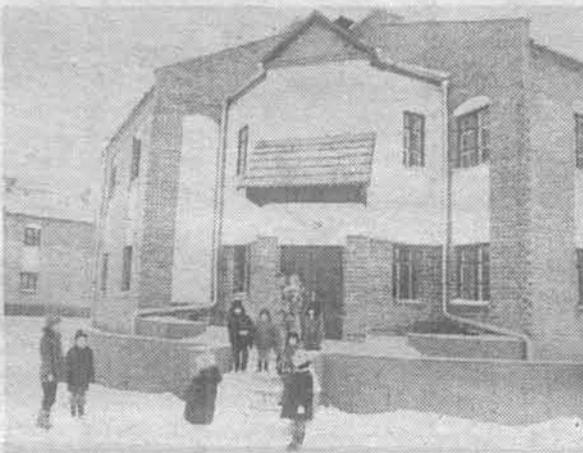
ЖАНЧЫНЫ ГОДА

У дні святкавання Нараджэння Хрыстова і напярэдадні святкавання Хрышчэння Гасподняга Усебеларускі жаночы фонд прападобнай Ефрасінні Полацкай, які ў канцы года набывае статус міжнароднай арганізацыі, звярнуўся да ўсіх жанчын.

У звароце, у прыватнасці, гаворыцца: “Мы, жанчыны свету, жадаем, каб святло Віфлеемскай зоркі, радасць веры заўсёды ўмацоўвалі хрысціянскія асновы нашага жыцця. Няхай сіла слова Божага дае нам новыя сілы на будучае...”

Арганізацыя працягвае традыцыі, што закладзены ў мінулыя гады, -- абранне жанчын года і ўзнагароджанне іх медалём прападобнай Ефрасінні Полацкай. Такімі, на думку фонду, у 1995 годзе сталі: у галіне духоўнага адроджэння і ўмацавання веры -- старэйшая манашка Полацкага Спаса-Ефрасіннеўскага манастыра ігумення Ефрасіння; у галіне развіцця медыцынскай навукі і аздараўлення беларускага народа -- доктар медыцынскіх навук, прафесар Мінскага медыцынскага інстытута, галоўны ўрач-афтальмолаг рэспублікі акадэмік Тамара Бірыч; у галіне педагогічных навук і асветы -- прафесар, рэктар Беларускага ўніверсітэта культуры, член-карэспандэнт Беларускай акадэміі адукацыі Ядвіга Грыгаровіч; у галіне ўмацавання гуманістычных традыцый славянскай культуры -- лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Украіны, ўзнагароджаная Ганаровым знакам Прэзідэнта Украіны, паэтэса Ліна Кастэнка.

ДЗІЦЯЧАЯ ВЁСКА

Яшчэ на два дамы стала большай славуата Дзіцячая вёска на ўскраіне Кобрына, у якой жыўць са сваімі прыёмнымі мамамі дзеці-сіроты. Падобнага населенага пункта няма ні ў адной краіне Еўропы. У арыгінальнай архітэктуры катэджаў знайшлі прытулак ужо каля ста пакрыўджаных лёсам і ўласнымі бацькамі, але не кінутых дзяржавай дзяцей.

НА ЗДЫМКУ: два новыя катэджы для дзяцей-сірот з’явіліся напярэдадні Новага года пад Кобрынам.

У ТБМ

ДЫСКРЫМІНАЦЫЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Сакратарыят таварыства беларускай мовы вызначыў дату правядзення навуковай канферэнцыі “Дыскрымінацыя беларускай мовы ў Беларусі: гістарычны, палітычны і лінгвістычны аспекты” -- 30 сакавіка гэтага года. Вырашана запрасіць да ўдзелу ў арганізацыі гэтага форуму як мага больш шырокае кола грамадскіх, палітычных арганізацый і дзяржаўных устаноў.

Як паведаміў карэспандэнту БелаПАН сябар сакратарыята ТБМ Вінцук Вячорка, сярод мэтаў канферэнцыі -- тэрэтычнае асэнсаванне і напрацоўка больш поўнага фактычнага матэрыялу для правільнай ацэнкі становішча, у якім апынулася беларуская мова ў выніку працяглай дыскрымінацыі. В. Вячорка спадзяецца, што гэты форум непазбежна прыцягне ўвагу грамадства да праблемы беларускай мовы, прымусіць паглядзець на яе паслярэферэндумаўскі стан новымі вачыма, асэнсаваць, што вынікі рэфэрэндуму прадвызначылі маніпуляцыя масавай свядомасцю і сфарміраваныя на працягу якоў той акупацыйнай дыскрымінацыі стэрэатыпы. Па словах В. Вячоркі, на канферэнцыі, магчыма, будуць прааналізаваны законнасць і падставы рэфэрэндуму з юрыдычнага пункту гледжання. Акрамя таго, сам факт правядзення канферэнцыі на тэму дыскрымінацыі беларускай мовы ў беларускай жа дзяржаве не можа не прыцягнуць увагі і сусветнай грамадскасці.

ПРАГНОЗЫ...

КЕПСКАЯ ТЭНДЭНЦЫЯ

Па прагнозах спецыялістаў рэспубліканскай службы занятасці, у надышоўшым годзе тэндэнцыя да павелічэння колькасці беспрацоўных будзе захоўвацца.

Мяркуюцца, што на рынак працы ў 1996 годзе прыйдзе больш за 900 тысяч працаздольных грамадзян, з іх каля 500 тысяч чалавек працаўладкуюцца самастойна, каля 400 тысяч звернуцца ў службу занятасці.

ца ў службу занятасці. Апошняя будзе ў стане аказаць дапамогу толькі 100 тысячам чалавек. Дарэчы, прыкладна такую ж лічбу (100 тысяч), на думку спецыялістаў, складае колькасць беспрацоўных ва ўзросце да 25 гадоў.

Службай занятасці распрацаваны шэраг праграм, што дазваляюць змякчыць негатыўныя вынікі скарачэння рабочых месцаў. Галоўная роля ў даным выпадку адводзіцца праграме перападрыхтоўкі кадраў. Асобам, якія страцілі работу, будуць прадастаўляцца субсідыі на адкрыццё ўласнай справы. Зрэшты, як паказвае практыка, працэнт беспрацоўных, якія атрымалі такія субсідыі і прымянілі іх для арганізацыі прыватнага бізнесу, занадта нязначны -- прыкладна да 10 працэнтаў.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

НА 1 СТУДЗЕНЯ 1996 года ў Беларусі налічвалася 10 мільёнаў 315 тысяч жыхароў. Як сведчыць статыстыка, насельніцтва дзяржавы паменшылася на 30 тысяч чалавек. За мінулы год колькасць памерлых перавысіла колькасць народжаных на 25 тысяч чалавек.

ПАТРАБАВАННЕ Нацыянальнага банка мець статутны фонд у суме, эквівалентнай 2 000 000 экію да канца 1995 года выканалі толькі 18 камерцыйных банкаў Беларусі. Яшчэ 10 банкаў маюць шанц выйсці на вызначаны рубаж у студзені-лютым гэтага года. Астатнія 14 камерцыйных банкаў, відаць, чакае незаздорсны лёс.

ЗА АДЗІН дзень сярэднястатыстычны жыхар Беларусі з’ядае 261 грам хлеба -- адну чвэрць буханкі. А ўсяго ж за дзень Беларусь з’ядае 2 тысячы тон хлеба. У параўнанні з 1994 годам аб’ёмы выптворчасці хлебабулачных вырабаў знізіліся на 16 працэнтаў.

У САЛІГОРСКУ на ачышчальных збудаваннях зімавалі 20 лебедзяў. Пасля таго, як па мясцовым тэлебачанні расказалі пра гэта дзіва, лебедзяў засталася толькі тры. Астатнім скруціў галовы наш сквапны, таперантны беларус.

МІЖНАРОДНЫ банк развіцця створаны ў Мінску. Яго заснавальнікі -- Банк Сан-Францыска і фінансавы інвестыцыйны кампаніі ЗША, нашу дзяржаву прадстаўляюць Беларускі банк рэканверсіі і развіцця і Беларускі медыцыйскі банк. Статутны капітал -- 6 700 000 долараў ЗША.

ЯК СТАЛА вядома з кампетэнтных крыніц, летась да пакарання смерцю ў Беларусі былі прыгавораны 47 злачынцаў. У адносінах да 26 з іх прыгавор прыведзены ў выкананне. Астатнія справы знаходзяцца на разглядзе або ў Вярхоўным судзе, або ў Прэзідэнта краіны.

ЖЫЛЛЁВАЯ ПРАБЛЕМА

САЦЫЯЛІЗМУ НЕ БУДЗЕ

Недахоп бюджэтных сродкаў прымушае перайсці ад прынцыпу бясплатнага размеркавання жылля да свабоднага продажу кватэр. Пэўнымі льготамі надзелены ветэраны вайны ў Афганістане, ліквідатары аварыі на ЧАЭС і іншыя катэгорыі насельніцтва, перад якімі грамадства ў даўгу. Яны атрымаюць жыллё бясплатна, але без права прыватызацыі. Для іншых распрацавана гібкая сістэма дзяржаўных субсідый на ўласнае будаўніцтва. Памер гэтых субсідый будзе залежаць ад узроўню даходу прэтэндэнта, саставу сям’і, сумеснага паю прыватызацыйных чэкаў “Маёмасць” і вялікай колькасці іншых умоў, але не перавысіць 70 працэнтаў ад кошту жылплошчы з тыповымі спажывецкімі якасцямі.

ТРЭЦЯЯ МІЖНАРОДНАЯ

У выставачным комплексе “Мінскэспа” адкрылася трэцяя міжнародная выстава “Рэклама. Выдавецкія сістэмы. Аператыўная паліграфія” і “Прэса Беларусі-96”. У ёй прымаюць удзел каля 50 выдавецтваў і выданняў, сярод якіх цэнтральныя рэспубліканскія газеты і незалежныя выданні, рэкламныя кампаніі і акцыянерныя таварыствы.

НА ЗДЫМКУ: у час работы выставы.

НОВЫ ПАРЛАМЕНТ: ДЗЕЮЧЫЯ АСОБЫ І КАРЦІНЫ

[Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.]

Мне здаецца, адразу неабходна паслухаць Прэзідэнта і прэм'ера пра агульны эканамічны стан, даведацца пра іх бачанне шляхоў далейшага развіцця краіны. Упэўнены, гэта зацікавіць і выбаршчыкаў, якія жадаюць ведаць, што ж чакае ўсіх нас заўтра.

Калі паспрабаваць спрагназаваць будучыню цяперашняга Вярхоўнага Савета, думаю, ён не паўторыць драматычны лёс расійскіх калег 1993 года. Проста новых дэпутатаў імкнуча запалохаць. Калі ж у чыю-небудзь галаву такая думка і прыйдзе, то ў першую чаргу рашэнне знішчыць парламент абярнецца трагедыяй для тых, хто яго прыме.

Думаю, шмат залежыць і ад самога парламента, які павінен улічваць памылкі папярэднікаў. Дарэчы, можна гаварыць нават пра этапы "падзення" мінулага заканадаўчага сходу. Самыя першыя крокі на гэтай сцежцы былі зроблены, калі выканаўчая ўлада беспакарана выкінула некаторых дэпутатаў з работы, напрыклад, галоўных рэдактараў буйных дзяржаўных выданняў. Увогуле шэраг адміністрацыйных і кадравых рашэнняў прымаўся з парушэннем дзеючага заканадаўства. Другі этап — калі ў залу пасяджэння увайшлі войскі і збілі апазіцыю. Нягледзячы на ненармальнасць такога абуральнага здарэння, Вярхоўны Савет не здолеў адекватна на яго адказаць і абараніць гонар дэпутатаў. І трэцяе — масавае перабеганне парламентарыяў у выканаўчыя структуры — так званую "вертыкаль", што на справе можна расцэнюць як здраду ідэі парламентарызму.

Уладзімір ГАНЧАРЫК, член фракцыі "Згода", старшыня Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі, таксама абраны ў Вярхоўны Савет другі раз.

— Пачатак работы сесіі склаўся прыблізна так, як я і чакаў. Цяжка знаходзіць агульную мову фракцыі, мабыць, усё яшчэ імкнуча ўсвядоміць, чаго вартыя і на якую падтрымку могуць спадзявацца. Пасля выбараў кіраўніцтва лічу першаступенным разгледзець падаткі і бюджэт — многія буйныя прадпрыемствы знаходзяцца на мяжы магчымасцей. Калі не прыняць тэрміновых канкрэтных рашэнняў, звязаных з крэдытнай палітыкай, існаванне новага парламента стане чыста фармальным. Слухаць даклады міністра фінансаў, прэм'ера сёння не мае сэнсу: нічога новага не пачуем. Пазіцыя Прэзідэнта таксама добра вядомая. Зараз неабходна прааналізаваць той стан, што ёсць. Нельга губляць час, трэба хутчэй уваходзіць у працоўную плынь. Тым больш, шмат дэпутатаў літаральна пачынаюць з нуля, што добра бачна па іх выступленнях. Некаторыя проста не разумеюць, у якім становішчы апынуліся. Але ёсць група парламентарыяў, якія атрымалі свае мандаты паўторна альбо дагэтуль займалі адказныя, высокія пасады — юрысты, эканамісты, ім будзе прасцей.

Вельмі важна адразу ж высветліць магчымае развіццё адносін з Прэзідэнтам. На жаль, верагодны варыянт не лепшага ўзору, бо першыя адзінкі канфрантацыі ўжо пазначыліся — пікіроўка, вывятленне адносін асабіста з некаторымі дэпутатамі. Гэта не лепшы пачатак.

Тым не менш, мы ў стане весці ўсе справы спакойна і канструктыўна. Увогуле існаванне цяперашняга парламента — у інтарэсах самога Прэзідэнта, бо акрамя ўлады і велізарных правоў, ён нясе і адказнасць, якую заўсёды нялішне з кім-небудзь "падзяліць". А з кім? Толькі з заканадаўчай уладай.

Лічу, Вярхоўны Савет зараз займае крыху іншае месца, чым папярэдні. Кіраўнік дзяржавы — Прэзідэнт усё ж вышэй, ён падлісвае законы, прынятыя ў Авальнай зале — так складзена Канстытуцыя. Але хаця ўлада Прэзідэнта

вельмі значная, яна не такая бязмежная, каб кіраваць парламентам.

Сваю задачу як дэпутат і старшыня ФГБ бачу ў ініцыяванні карэктароўкі блока законаў эканамічнага характару, бо сённяшні жорсткі, можна сказаць, манетарысцкі курс вядзе да знішчэння вытворчасці. Для мяне галоўнае не тое, каб даць людзям заробную плату, а трэба забяспечыць магчымасць яе зарабляць. Мне здаецца бясспрэчным: патрэбна эканоміка змешанага тыпу, падтрымка розных форм уласнасці, зніжэнне падатковага прэсу і г.д. Прафсаюзы зыходзяць з таго, што трэба максімальна дамаўляцца, а гэта пакуль яшчэ можна.

Сяргей КАЛЯКІН, член фракцыі камуністаў. Дэпутатам абраны ўпершыню.

— Сяргей Іванавіч, якія стратэгічныя мэты знаходжання камуністаў у парламенце?

— Мы хацелі б пэўныя моманты кардынальна змяніць, але сёння расклад палітычных сіл такі, што, нават аб'яднаўшыся з аграрыямі (а з імі ў нас ёсць шэраг разыходжанняў праграмага характару), мы не маем абсалютнай большасці — толькі сорак працэнтаў. Гэтага мала.

Перагляду патрабуюць стратэгія і тактыка развіцця эканомікі, што вельмі няпроста. Тым не менш шэраг тактычных крокаў у гэтым накірунку, мяркую, можна зрабіць. І першым, што адбудзецца досыць хутка, будзе разгляд падатковага заканадаўства і зацвярджэнне бюджэту на наступны год, гэта нейкім чынам палепшыць сітуацыю. Хаця кардынальна змяніць тую ж падатковую сістэму пакуль немагчыма: патрэбны значны час, якога якраз няма. Рэспубліка павінна жыць і працаваць з сфарміраваным бюджэтам, пасля прыняцця якога, калі збалансаваны даходы і расходы, усе рэчывы пра змяненне падатковага заканадаўства губляюць сэнс і робяцца проста самагабствам.

— Вы хочаце, каб усё вярнулася і было як раней?

— Не.

— Вы прытрымліваецеся традыцыйных камуністычных прынцыпаў, як, напрыклад, класавы падыход, дыктатура пралетарыяту?..

— У пэўных момантах класавы падыход існуе, нават незалежна ад таго, прызнаем мы яго ці не. Ніколі наёмныя рабочыя не стане адносіцца да пэўных сацыяльных з'яў так, як уласнік. Але сёння не канец XIX стагоддзя і не пачатак XX, набліжаемся да трэцяга тысячагоддзя. Натуральна, змянілася грамадства, нашы веды пра яго, змяніліся і падыходы. І цяпер галоўнае, што павінна забяспечыць кожнаму дзяржава — гэта, па-першае, магчымасць працаваць, па-другое, атрымліваць за сваю працу матэрыяльнае ўзнагароджанне, адпаведнае колькасці і якасці затрачаных ім намаганняў.

— Ці лічыце вы сябе ўсенародна абраным?

— Я не лічу сябе ўсенародна абраным. У парламенце прадстаўляю інтарэсы тых людзей, якія за нас, камуністаў, прагаласавалі. Але ёсць дэпутаты, якія набралі абсалютную большасць галасоў выбаршчыкаў у акрузе, дзе балаціраваліся. Адно магу сказаць: усе абраныя законным шляхам, маюць поўнае права выказваць волю народа Беларусі.

Валерый ШЧУКІН, член фракцыі камуністаў.

— Вы адзіны ў парламенце прыходзіце на пасяджэнні ў белай кашулі, вышыванай чырвоным арнамантам...

— А як жа? Знаходжуся ў заканадаўчым органе Беларусі і лічу, так павінны ўсе апрацацца.

— Вы размаўляеце па-беларуску?

— Ведаеце, я нарадзіўся і вырас у Са-

вецкім Саюзе, я — грамадзянін Савецкага Саюза, мая маці-беларуска спявала мне калыханкі па-руску. Увогуле ў нас не было патрэбы ў беларускай мове. Спачатку вучыўся ў беларускамоўнай школе ў Талачынскім раёне Віцебскай вобласці, і маці спецыяльна перавезла мяне ў Мінск з адной мэтай — каб пайшоў у рускую школу. Я магу размаўляць па-беларуску, але гэта будзе вельмі цяжка і марудна.

— А вы не хацелі б навучыцца свабодна валодаць роднай мовай?

— Мне ідзе шосты дзесятак, пазнаваць.

— Калі ў парламенце будзе галасавання якое-небудзь рашэнне, скіраванае на ўмацаванне пазіцыі беларускай мовы, ці выкажацеся вы "за"?

— Болей таго, я ўжо ваюю з міністрам адукацыі Стражавым, бо ён "разганяў" беларускамоўныя класы. Той, хто хоча вучыцца па-беларуску, павінен мець такую магчымасць, нягледзячы ні на якія фінансавыя выдаткі.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ, былы спікер Вярхоўнага Савета дванаццатага склікання, член фракцыі "Грамадзянскае дзеянне", таксама атрымаў дэпутацкі мандат паўторна.

— Станіслаў Станіслававіч, ці будзе каму ў новым парламенце адстойваць інтарэсы беларускай нацыянальнай ідэі, беларускай мовы і культуры?

— Як я бачу, толькі што абраны парламенцкі старшыня забыўся беларускую мову, думаю, і яго намеснікі наўрад ці будуць ёю валодаць і карыстацца. Такім чынам, становіцца досыць цяжкае. Але, спадзяюся, многія адукаваныя, бо ёсць сярод нас дэпутаты нацыянальна свядомыя, ёсць культурна свядомыя і проста добра адукаваныя людзі. Толькі патрэбны час. Сёння зруйнавана пераймальнасць. На жаль, галава дзяржавы не карыстаецца роднай мовай, а таму не зацікаўлены, каб падтрымаць тых, хто ад яе не адмовіўся.

— Ці значыцца беларускае адраджэнне ў праграмных дакументах якіх-небудзь фракцыі?

— У фракцыі "Грамадзянскае дзеянне" першы пункт — канстытуцыйнасць, а другі — дзяржаўнасць.

— Ці можна сказаць, што гэтая фракцыя нейкім чынам зойме месца прайграўшага на выбарах Беларускага народнага фронту?

— Так нельга ставіць пытанне. Я не лічу, што трэба займаць месца БНФ. У дзейнасці БНФ існавала шмат станоўчага, але хапала хібаў і памылак, гапоўнае сярод якіх, па-руску кажучы, — "вождызм", ад чаго мы ў сваёй практыцы рашуча адмаўляемся. У нас ідзе прыстойнае абмеркаванне пытанняў, уліваюцца думкі тых, хто не прымае ці не адразу прымае пазіцыю старшыні, якая таксама нярэдка церпіць карэктароўку.

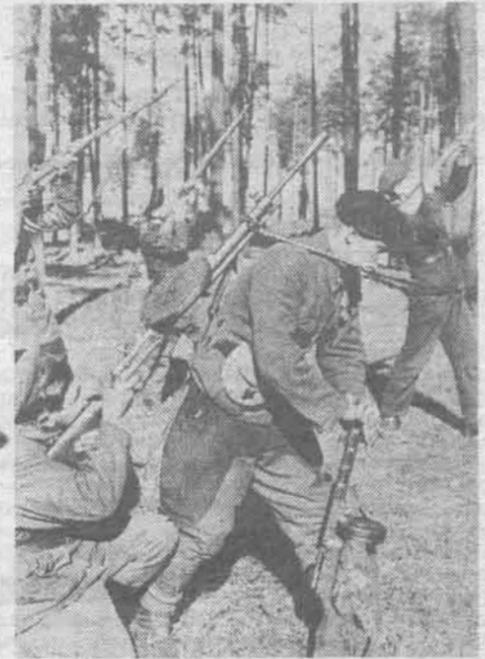
— Такім чынам, можна спадзявацца, што і ў новым Вярхоўным Савеце загучаць балючыя пытанні Беларускага адраджэння?

— Ну, я ж пакуль, дзякуй Богу, жывы...

Вось прыблізна такі ён, Вярхоўны Савет Беларусі трынаццатага склікання. Зразумела, у адным газетным артыкуле нельга прэтэндаваць на паўнату адлюстравання карціны. Тым больш, гэта толькі пачатак. Абавязкова яшчэ вывазца на палітычным небасхіле новыя зоркі, адбудуцца цікавыя падзеі... Адно хацелася б, каб лічба 13 не стала ракавой ні для парламента, ні для ўсіх нас. Дарэчы, для многіх яна нават шчаслівая...

Галіна УЛІЦЕНАК.

ЛЕТАПІСЕЦ БЕЛАРУСКАЙ ГІСТОРЫІ

12 студзеня 1921 года Прэзідыум ЦВК Беларусі прыняў рашэнне аб арганізацыі ў Мінску Беларускага тэлеграфнага агенцтва — БелТА. З таго часу прайшло 75 гадоў, і сёння журналісты гэтага інфармацыйнага агенцтва заслужана святкуюць слаўны юбілей сваёй арганізацыі. З першых замечак у перыядычным друку карэспандэнты-белтаўцы шырока паказвалі жыццё роднай Беларусі. Іх слова, а потым і фотаздымкі разыходзіліся па ўсяму свету, несучы славу беларускага народа-працаўніка, руплівага і добрага гаспадара, храбрага і самаадданнага воіна, вернага сябра.

З паметкай "БЕЛТА" ў беларускіх і замежных сродках масавай інфармацыі сёння публікуюцца афіцыйныя паведамленні аб рабоце органаў улады рэспублікі і карэспандэнцыі аб надзённым клопаце радавых працаўнікоў, справаздачы аб спартыўных спаборніцтвах і разнастайныя фотарэпартажы.

Многа змен адбылося ў жыцці агенцтва. Адыходзіць у мінулае, напрыклад, тэлеграф, на яго месца прыходзяць найноўшыя сродкі перадачы інфармацыі. Але сама яна таксама дакладна паступае ў рэдакцыю, яе змест таксама вывераны і аргументаваны.

У дзень юбілею калектыў агенцтва павіншаваў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, назваўшы яго летапісцам гісторыі Беларусі, пажадаўшы супрацоўнікам творчага натхнення на карысць Беларусі і нашага народа.

НА ЗДЫМКАХ: фотакарэспандэнт БелТА В.ЛУПЕЙКА ўсю ваіну прайшоў разам з партызанамі, адлюстравав на сваіх здымках іх бесшматны подзвіг. Вось адзін з іх — "Партызаны вядуць стрэльбу па фашысцкаму самалёту"; выпускніком факультэта журналістыкі прыйшоў у БелТА чвэрць стагоддзя назад фотакарэспандэнт Аляксандр НІКАЛАЕУ.

Фота з архіва і Генадзя СЯМЁНАВА.

НАВАГОДНЯЯ ПАШТОЎКА

Шаноўная рэдакцыя, вінушу вас з Новым, 1996 годам!

Жадаю вашаму дружнаму калектыву творчых поспехаў у выкаароднай справе згуртавання беларусаў, нацыянальнай асветы і адраджэння беларускасці ў беларусаў, вяртання славутых імёнаў з небыцця, прапаганда дэмакратычных прынцыпаў і нацыянальнай ідэі. А асабіста ўсім вам жадаю моцнага здароўя і шчасця!

За 6 гадоў, што я чытаю "Голас Радзімы", даведаўся пра нашу Бацькаўшчыну больш,

чым за час навучання ў сямігодцы, чыгуначным тэхнікуме і політэхнічным інстытуце. Газета стала для мяне падручнікам па беларускай мове. І цяпер мне не прыходзіцца чырванець, калі ўкраінскія сябры пытаюць, ці ведаю я беларускую мову. Ведаю! Шкада, што, прыязджаючы дамоў, не маю з кім папрактыкавацца ў размове -- усе гавораць на расейскай.

Украіна.

Леанід КРЫСЮК.

3 ВІЛЕНШЧЫНЫ

СУСТРЭЧА НОВАГА ГОДА

Становяцца традыцыйнымі навагоднія сустрэчы пасольства Рэспублікі Беларусь з прадстаўнікамі Беларускай дыяспары ў Літве. Заканчэнне 1995-га года і сустрэчу Новага 1996 года адзначылі сваёй прысутнасцю мінскія госці: намеснік міністра камунальнай гаспадаркі Георгій Дабравольскі і дырэктар завода металаўрабав У.Сароўскі. Нязмучаную сяброўскую атмасферу сустрэчы падкрэслівалі музычныя паўзы пад удалым кіраўніцтвам опернага артыста -- Леаніда Мурашкі.

Акрамя пасла Рэспублікі Беларусь Я.Вайтовіча, прысутнічалі супрацоўнікі -- саветнік В.Гейсік, Н.Якшчэне, Т.Вайтовіч і іншыя.

Вітаючы гасцей з метраполі і прадстаўнікоў віленскай інтэлігенцыі, пасол Беларусі Яўген Вайтовіч сказаў:

— Мы ўзлэнена можам ганарыцца вынікамі супрацоўніцтва пасольства і нашай дзяржавы з Літоўскай Рэспублікай. Зроблена не ўсё, што хацелася б, але і нямала. У мінулым 1995 годзе беларускі і літоўскі ўрады ўзгаднілі падпісалі важныя міждзяржаўныя дакументы ў палітычнай, эканамічнай і культурнай галінах. Таксама вырашаны шэраг адміністрацыйных пытанняў. У выніку наладзіліся нармальныя адносіны пагранічных службаў, устаноўлены (хоць недасканалы) візавы рэжым. Рэзка ўзраслі аб'ёмы тавараабароту. У параўнанні з папярэднім годам яны павялічыліся ў 4 разы!

Імпарт і экспарт прамысловых, прадуктовых і іншых вырабаў заняў важнае месца ў гаспадарцы як Беларусі, так і Літвы. Дастаткова напаміньці, што Літва адносна Беларусі (і наадварот) абганяе ў галіне экспарту Расійскую Федэрацыю! Здаровыя палітычныя і культурныя сувязі між нашымі

дзяржавамі даюць хуткі і важкі эффект. І нашы ўрады мяркуюць пашыраць і паглыбляць у надыходзячым годзе ўзаемавыгадныя кантакты.

Далей пасол пазітыўна ацаніў здаровыя сувязі пасольства з беларускімі арганізацыямі Віленшчыны. Пры спагадных адносінах літоўскіх уладаў наглядзем павелічэнне колькасці факультатываў -- класаў навучання моладзі на роднай мове.

Наталля Голубева напамінае, што ў мінулым годзе вырашаліся не толькі набалелыя праблемы асветы, але ўзмацнялася кансалідацыя, узамемны давер, пашыраліся сувязі з дзеячамі культуры метраполі. Пры актыўнай дапамозе пасольства адбыўся візіт у Вільню выдатнага прызіка Беларусі -- Васіля Быкава, яго сустрэчы з літаратарамі Летувы і навушцамі Віленскай беларускай школы. Адначасна віленчукі віталі таленавітага паэта Рыгора Барадуліна.

Значным тыражом выдадзена кніга Быкава, якая змясціла некалькі яго апавесцей. Летушкі дзеячы і літаратары вельмі цёпла прымалі нашага пісьменніка і паэта. Упершыню з "высокай трыбуны" гучала беларуская мова без перакладу на рускую. І перапоўненая зала з задавальненнем гэта ўспрыняла: нашу мову ўсе добра разумелі. Дзіва што! Тая ж мова амаль паўтысячы год была дзяржаўнай мовай Вялікага Княства Літоўскага. На ёй выдаваліся законы і гаварылі пры каралеўскім (князёўскім) двары. Гэтай мовай карысталіся шматтысячныя харугвы абаронных сіл войска.

Складаючы віншаванні і пажаданні ў адрас пасольства і беларускай інтэлігенцыі Віленшчыны, намеснік міністра Г.Дабравольскі пад-

рэсліў, што яму "прыятно услышаць знаому реч" у Вільні і сустрэцца з беларускімі грамадскімі дзеячамі. Практыка паказала, сказаў ён, што беспасрэдня кантакты з'яўляюцца найлепшым спосабам вырашэння набалелых праблемаў. Трэба спадзявацца, што падобныя сустрэчы стануць у будучыні больш частымі.

Падзяліліся сваімі ўражаннямі і надзеямі на палітычна агульнай сітуацыі ў надыходзячым годзе Валянцін Стэх, Хведар Нюнька, Дуж-Душэўскі, Іван Ломач (Друскенікі), Пётр Малафей (Салечнікі).

У ажыўленай гутарцы ўдзельнічалі дырэктар Беларускай школы Г.Сівалава, П.Саўчанка, Т.Каротчанкава (Поклад), Міраслава Русак, Юна Якшчэне, мастакі Кузьменка і Поклад, саветнік пасольства В.Гейсік, В.Саванько, Тамара Вайтовіч, Л.Луцкевіч, Л.Кароль і іншыя.

Гучнымі воплескамі дзякавалі прысутныя за "калядны" выступленні салістам, дуэту, трыо і квартэту "Сябрыны". Луналі мелодыі народных песень "Люблю наш край", "Ня шукай", "Зорачкі". Як вядома, аўтар апошняй (слоў і музыкі) нядаўна памёрлы паэт С.Новік-Пяюн. Вярнуўшыся з лагера, ён быў рэабілітаваны і дажываў свае гады ў Мінску. З адценнем смутку і жалы гучала гэта песня. Таксама, як успаміны пра выдатнага дзеяча і навукоўца -- Вацлава Ластоўскага (замучанага ў няволі) і віленскага мастака Пётры Сергіевіча, пахаванага на Росах.

Шчыра і цёпла дзякавалі сябры і госці кіраўніцтва пасольства Рэспублікі Беларусь і дырэктару гасцініцы "Гінтарас" за арганізацыю прыемнай і цёплай сустрэчы.

А.АНИШЧЫК.

СКАЛЬПЕЛЬ І ВІНТОЎКА

[Працяг. Пачатак на 1-й стар.]

Былы начальнік санслужбы злучэння партызанскіх атрадаў Мінскай вобласці С.Швец, які ўвесь перыяд фашысцкай акупацыі Беларусі правёў у радах народных мсціўцаў, успамінае: "Умовы работы партызанскіх урачоў былі вельмі цяжкімі, асабліва ў момант акружэння партызан карнымі экспедыцыямі ворага.

Цяжкахворых прыходзілася хаваць на балоце на маленькіх астраўках. Пры іх пакідалі толькі адну санітарку і харчаванне. Так, напрыклад, партызан Пётр Казак з атрада М.Розава з агнястрэльным пераламам бядра быў схаваны на астраўку і знаходзіўся там да таго часу, пакуль партызаны не знішчылі карнікаў.

Востры недахоп адчуваўся ў медыкаментах. Ратавалі людзей, як маглі. Каросту лячылі 60-працэнтным раствором толу на малаці, сумесцю дзёгцю з салам. З крышталічнага еду рыхтавалі на самагонцы едавую настойку. На самагонцы настойвалі таксама карань валер'яну, кветкі ландышу і выкарыстоўвалі як лякарства пры сардэчных захворваннях. Самагонка замяняла спірт пры апрацоўцы ран, прымянялася як снатворны і абязбольваючы сродак пры аперацыях. У першыя месяцы вайны не было таксама перавязачнага матэрыялу. Часам удавалася захапіць яго пры разгроме фашысцкіх гарнізонаў. Але гэтага было мала. Даводзілася рыхтаваць перавязачныя сродкі з рознага матэрыялу, які даставалі ў жыхароў вёсак. Часта сяляне самі прыносілі партызанам марлевыя фіранкі з вокнаў, кавалкі палатна. Гэты матэрыял стэрлілізаваўся кіпячэннем. У матах эканоміі перавязачнага матэрыялу марлевыя сурвэткі клалі на рану, а зверху бінтавалі звычайным сялянскім палатном. Часта ў якасці перавязачных сродкаў ужывалі парашутны матэрыял. Вату даставалі з падушак-амартызатараў, якія скідалі нам самалёты, што даставалі з Вялікай зямлі зброю партызанам.

Вялікія цяжкасці адчувалі партызанскія урачы ў набыцці медыцынскіх інструментаў. Для правядзення аперацый іх прыходзілася рабіць саматужным спосабам. Так, напрыклад, для выдалення зубоў ужываліся звычайныя пласкагубцы, для ампутацыі канечнасцей -- звычайная садовая пілка, якую перад гэтым кіпяцілі ў вадзе. Для зашывання ран прымяняліся ніткі з парашутных строп, а часам і звычайныя суровыя ніткі, змочаныя ў самагонцы. Часта аперацыі прыходзіліся рабіць у зямлянках пры святле лучыны.

У пачатковы перыяд (другая палова 1941 года -- першая палова 1942 года) многія партызанскія атрады наогул не мелі ў сваім складзе асоб з ліку медыцынскага персаналу. У гэтых умовах асаблівае значэнне набыла дзейнасць медыцынскіх работнікаў-патрыётаў, якія працавалі выконваць свае прафесійныя абавязкі ў лячэбна-прафілактычных установах на акупіраванай тэрыторыі. У бальніцах раненых і хворых партызаны атрымлівалі медыцынскую дапамогу, іх часам шпіталізавалі і лячылі да выздараўлення пад выглядом мірнага насельніцтва. Многія медыцынскія работнікі ў дадзеным працягвалі сваю прафесійную дзейнасць у партызанскіх фарміраваннях.

Першыя медпункты ў партызанскіх фарміраваннях узніклі ў сакавіку-красавіку 1942 года. У пачатку 1942 года ў партызанскіх фарміраваннях былі

створаны і першыя санітарныя часткі і шпіталі.

З ростам колькасці партызан і актывізацыі іх баявой дзейнасці ўзнікла неабходнасць стварыць партызанскія медыка-санітарныя часткі і шпіталі. У пачатку 1943 года Цэнтральны штаб партызанскага руху загадаў абавязваць кіраўніцтва ўсіх партызанскіх атрадаў, брыгад і злучэнняў стварыць медыцынскую службу на чале з урачамі. У сакавіку быў арганізаваны санітарны аддзел Беларускага штаба партызанскага руху (начальнік І.Інсараў).

Для стацыянарнага лячэння ствараліся партызанскія шпіталі, якія найчасцей складаліся з хірургічнага, тэрапеўтычнага і інфекцыйнага аддзяленняў. Размяшчаліся яны ў сялянскіх хатах партызанскіх зон, недаступных для ворага лясам, дзе былі пабудаваны дамы, зямлянкі, шалашы, тайнікі. Стацыянарны атрадаў мелі 5--7 пожаў, брыгад -- 12--20, злучэнняў -- каля 100. Ва ўмовах баявых дзейнасцей існавалі рухомыя шпіталі, калі хворых вазілі на калёсах ці санях. У многіх шпіталях працавалі вопытныя урачы, якія рабілі складаныя аперацыі, аказвалі кваліфікаваную дапамогу ў баявой абстаноўцы.

У залежнасці ад абставін шпіталі разгортваліся ў сялянскіх хатах ці ў шалашах, зямлянках або ў спецыяльных будынках недалёка ад штаба атрада, брыгады ці злучэння. У кастрычніку 1943 года шпіталь Брэсцкага злучэння, напрыклад, мог прыняць 80 чалавек раненых і хворых. Санітарная служба гэтага злучэння налічвала ў 1943 годзе 3 штабныя, 8 брыгадных і 24 атрадныя шпіталі, іх абслугоўвалі 27 урачоў, 19 фельчараў, 2 акушэркі, 2 стоматалагі, зубны тэхнік, 2 фармацэўты, 18 медсясцёр, 8 санінструктараў, санітары.

Асноўнае патрабаванне, якое прад'яўлялася да работы медыцынскіх партызанскіх устаноў, -- іх вялікая мабільнасць. У летні час у некаторых брыгадах раненых і хворых ўтрымліваліся на павозках. У ліпені 1942 года ў Вялейскім лесе Капыльскага раёна быў арганізаваны рухомы "павозачны" шпіталь брыгады імя К.Варашылыва Слуцкай зоны. Хірургічныя аперацыі рабіліся на імправізіраваным аперацыйным стале на пясной палыне. Ложкам для раненага служыла павозка з шатром над ёю. У шпіталі працавалі 2 урачы і 9 медыцынскіх сясцёр. Колькасць такіх павозак у шпіталі даходзіла часам да 50--80; зімой 1942--1943 года раненых размяшчалі ў сялянскіх хатах.

Хірургічная дапамога раненым аказвалася ў атрадзе, брыгадзе і злучэнні. Пры адсутнасці урача ў атрадзе раненыя накіроўваліся ў шпіталі брыгады ці злучэння, адтуль, у залежнасці ад медыцынскіх паказанняў і эвакуацыйных сродкаў, у саветкі тыл. У кожным партызанскім злучэнні быў разгорнуты эвакуацыйны пункт, размешчаны недалёка ад аэрадромнай пляцоўкі. У эвакуацыйны пункт накіроўваліся раненыя і хворыя, якія падлягалі эвакуацыі на Вялікую зямлю.

Многія атрады і брыгады былі размешчаны далёка ад аэрадромных пляцовак (за 150--180 кіламетраў), і таму эвакуацыя была звязана з вялікімі цяжкасцямі. З прычыны таго, што на шляху руху знаходзіліся гарнізоны праціўніка, раненых заўсёды суправаджала ўзброеная група партызан. З імі ж ішоў і медыцынскі работнік. Часам даводзілася доўга чакаць у эвакуацыйнай прыбыцця самалёта.

Мікалай БАНДАРЭНКА.

[Заканчэнне будзе].

ХРОНІКА БЕЛАРУСАЗНАЎЧАГА ЖЫЦЦЯ

АРГАНІЗУЕЦЦА Ў ПОЛЬШЧЫ

Інстытут усходнеславянскай філалогіі Апольскага ўніверсітэта прыслаў паведамленне, што 24--25 верасня 1996 года ён праводзіць міжнародную навуковую канферэнцыю "Літаратуры і мовы усходніх славян сёння". У літаратуразнаўчай секцыі плануецца абмеркаваць праблемы "Змены ў літаратурным жыцці", "Духоўныя і мастацкія пошукі сучасных пісьменнікаў Беларусі, Расіі і Украіны", "Творчасць айчынных і эмігранцкіх пісьменнікаў, недастаткова даследаваных, успрынятых тэндэнцыя і несправядліва забытых". Будуць таксама працаваць лінгвістычная і лінгвадыдактычная секцыі.

Прабыванне на канферэнцыі за кошт Аргамітэта. Праезд за свой кошт.

Інстытуты гісторыі Варшаўскага і Вільнюскага ўніверсітэтаў, згуртаванне "Польскае супольнасць", Агульнапольскі клуб аматараў Літвы і Таварыства сяброў Гродна і Вільнюса 22--23 кастрычніка 1996 года арганізуюць у Варшаве навуковы сімпозіум на тэму "Рэч Паспалітая абодвух народаў: культура, мова, нацыянальная свядомасць -- ад Крэўскай уніі да паўстання 1863 г.". Прадбачацца аўтарскія ганарары.

Больш падрабязную інфармацыю можна атрымаць у Міжнародным камітэце беларусістаў [Мінск, 220050, Рэвалюцыйная, 15].

ПАМЯЦІ СВЯТАРА-МУЧАНІКА

У лістападзе з забыцця было вернута імя ксяндза і філосафа Генрыка Глябовіча. Нарадзіўся ён у 1904 годзе ў Гродне, быў прафесарам Віленскага ўніверсітэта. Загінуў жа 9 лістапада 1941 года ад фашысцкай кулі ў Барысаве, на беразе Бярэзіны.

На памяць пра Генрыка Глябовіча каля барысавскага касцёла быў устаноўлены і асвячоны дубовы крыж. Надліс на ім зроблены на трох мовах -- беларускай, літоўскай і польскай. Затым прысутныя перайшлі ў гарадскі Дом школьнікаў, дзе адбылося невялікае пасяджэнне, прысвечанае памяці святара-мучаніка. Прамаўлялі на ім ініцыятар установі крыжа старшыня Агульнапольскага клуба прыхільнікаў Літвы (у яе гістарычным сэнсе) прафесар Леан Брадоўскі, прэзідэнт МАБ Адам Мальдзіс, сябра МАБ -- вядомы польскі пісьменнік і перакладчык Чэслаў Сэнюх (апошні чытаў вершы беларускіх паэтаў у арыгінале і сваім перакладзе). Усе яны адзначалі, што сёння памяць пра Генрыка Глябовіча яднае тры суседнія народы, да ўзаемаразумення якіх ён заклікаў.

Памяць пра Генрыка Глябовіча была таксама ўшанавана ў Гродне і ў Вільнюскім ўніверсітэце. У Польшчы выдадзены яго невялікі абразок з заклікам прыкласці намаганні, каб увесці пакутніка ў лік святых.

Лена КАЗЛОВА.

Здалёк я прыкмеціў агні нейкай вёскі. Да нашых вушэй далаў таў сабачы брэх. Кручок спыніўся.

— Пройдем праз вёску ці абьездзем навокалі?

— Ці ёсьць там масалкі?
— Няма... Раней не было...
— Дык сганем праз яе.

Неўзабаве перайшлі мост праз нейкую рэчку і пакрочылі па забудаванай з двух бакоў вуліцы, якая была вельмі вузкай і рабіла ладны паўкруг у вялікай вёсцы. Сьнег, што ляжаў на дарозе, быў шэры, амаль чорны, у многіх месцах зьмешаны з балотам.

Крочылі дастаткова хутка. Справа і зьлева ў нізкіх вокнах пахілых хацін, якія прытуліліся каля дарогі, бліскалі невялікія жаўтаватыя агеньчыкі. Праз некалькі крокаў вуліцу перарэзалі прастакатнікі сьвятла ад вокнаў. Дзе-нідзе на падворках гучалі людскія галасы. Пераважна набрынялыя, узбуджаныя злосьцю. У асноўным чуліся кленічы.

У пэўным месцы Кручок падшоў да плота і вырваў адтуль кол. Муціць, таму зрабіў гэта, што наперадзе заўзята брахалі сабакі. Каро ўжо ня бег уперад, а трымаўся побач.

Прайшлі яшчэ некалькі хат. На сярэдзіне вёскі акружылі нас сабакі і, кідаючыся пад ногі, пачалі ўядаць. Кручок ударамі каля разгнаў іх, і тыя, зацята брэхучы, беглі на адлегласьці за намі. Каро спакойна трымаўся наперадзе. Тады з брамы нейкага двара паказаліся дзьве постаці. Калі ж мы падыйшлі бліжэй, нас асьвятлілі кішэнны ліхтарык. Прагучаў голас:

— А вы куды?
— Цябе гэта не датычыць! — адказаў Кручок.

— Я сакратар "Волисполкома".
— Вось і добра. Ідзі да свайго Волисполкома і кладзіся спаць, бо ты п'яны.

— Што-о?
— Нічога. Сыдзі з дарогі!

Кручок хацеў прайсці міма, але сакратар схопіў яго за левую руку. У той жа момант Кручок агрэў таго палкай, а Каро кінуў да сакратаравага горла. Другі мужчына хацеў уцячы, але я падставіў нагу, і ён пакаціўся ў балота. Кручок дабавіў ім калом. Вуліца ажыла крыкамі. Здалёк далаўталі галасы людзей. Пакінуўшы на зямлі тых двух, мы, сьпяшаючыся, рушылі далей, а яны пачалі крычаць:

— Трымайце іх! Трымайце!
— Зладзеі! Бандыты! Трымайце!

У цемры гучалі крыкі людзей, якія беглі ў наш бок. Пасьвятляўшы ліхтарыкам, я ўбачыў больш дзесятак мужыкоў з калямі: яны гналіся за намі.

— Ану, пальні пару разоў, каб пачулі! — вымавіў Кручок.

Я выстраліў некалькі разоў угару. Данёсься яшчэ мацнейшы тупат ног, аднак зараз ён не набліжаўся, а хутка ўсё больш аддалаўся.

— Навыперадкі панесьліся! — прамовіў Кручок.

Мы, сьпяшаючыся, пакрочылі далей. За вёскай збочылі з дарогі і палямі накіраваліся ўперад. Кручок лічыў, што сакратар "Волисполкома" пазвоніць у наступную вёску, якая ляжала ля тракта і дзе раскватараваўся "заградительный отряд". Там маглі б наляцець на засаду ці аблаву.

Зноў пачалася цяжкая бясконца дарога палямі. Асабліва дрэнна было ісьці вярвам, замёрзлую яшчэ зверху зямлю пакрывала ледзяная абалонка, на якой нага не магла адшукваць надзейнай апоры. Праз значны кавалак часу ўсё ж мы ўзбіліся на дарогу і па ёй прайшлі каля пяці кіламетраў. Потым, зьвярнуўшы направа, палямі дабраліся да лесу.

Каля чацьвёртай гадзіны ўранку наблізіліся да адзінокага хутара. Кручок пусьціў сабаку

наперад, і мы пацху пачалі сунуцца ў кірунку будынкаў. Нішто не сьведчыла пра наяўнасьць чужых людзей. З рэвалверамі ў руках падкраваліся да вакна, якое выходзіла на дарогу і не было зачынена ваканіцамі. Кручок пасьвятліў туды ліхтарыкам. Паміж белай фіранкай і рамамі я ўбачыў вазон герані — знак таго, што на хутары ўсё ў парадку і нікога няма.

Кручок пастукаў у шыбу.

перакідваў і праз кардон. Ужо трыці год ён пасьпяхова займаўся гэтым, адначасова носячы кантрабанду.

Распакавалі перавязы, і Мар'яна разам са Стасяй — старэйшай данкой — палічыла і запісала тавар. Пасьля пачала разлічвацца з Кручком (і рабілася гэта на вока). За ўвесь тавар Кручок атрымаў 370 дэляраў. Даў мне 20 за дарогу.

Затым Стася і Мар'яна падрыхтавалі нам сьняданьне. А

— Ну, Грыбок, як там у цябе, усё ў парадку?

— А, усё, усё... Як заўжды...

— Занес ім ежу?

— А як жа! А як жа!

— Ну, дык пайшлі!

Заглыбіліся ў гушчар. Праз некалькі хвілін дарогі я ўбачыў стрэжку зямлянкі. Сьпераду былі малыя дзьверцы, замкнутыя заржавелым замком у форме агурка. Грыбок, не падыходзячы да іх і абышоўшы навокал страху, выняў зь яе за-

мешкі. Іх здзівіла, што такі малец — ды так п'е. Кручок адраваўся ад пляшкі і падаў мне:

— Трымай!.. Смакчы... і перадай далей!

Я таксама крыху адліў сьпірту, а пасьля, аддаючы пляшку "фігуркам", прамовіў:

— Пце па чарзе... Каб разарэцца!

Яны, няўмела лыкаючы, пачалі піць сьпірт. Амаль усе задыхаліся і адкашліваліся. Упяцх педзь асілілі палову бутэлькі. Разам з Кручком мы дапілі рэшту сьпірту. Пасьля сябра вымавіў:

— Хто жадае, можа закурыць... Далей курьць нельга... Усе закурылі.

— Ці далека да граніцы? — запыталася мяне адна з "фігурак".

— Далёка.

— Ці моцна ахоўваецца?

— Не... Хаця гэта залежыць...

для каго як... Перайсці заўжды можна.

У Кручка яны таксама распывалі пра розныя рэчы, і ён без вялікага жаданьня адказаў: звычайна цяжка дакладна растлумачыць людзям, якія ў гэтых справах не зарыентаваныя, і таму задаюць такія недарэчныя пытаньні.

Пасьля кароткага адпачынку выршылі ў далейшы шлях. Доўга цягнуліся палямі, якія дзе-нідзе былі поўнасьцю агоньня ад сьнегу. Неўзабаве апынуліся на беразе Пцічы. Па краях рэчка была закутая лёдам, а сярэдняй неспася бурлівай пльня. Трымаючыся левага берагу, мы крочылі ў напрамку Новага Двара. Ісьці было цяжка. Ногі гразлі ў тугім, набрынялым вадро сьнезе. Нарэшце перад сабой убачылі невыразныя абрысы моста. Кручок спыніўся і доўга прыслухоўваўся. Потым падаўся далей. Мы ішлі за ім.

Пакрочылі даволі хутка і дабраліся да моста. Пад нагамі глуха дуднелі замерзлыя дошкі. Унізе шумелі, пераліваліся хвалі. Не чакаючы нічога дрэннага, я павольна ішоў за групай. Раптоўна наперадзе ў цемры бліснуў карабінавы агеньчык і бухнуў стрэл. "Фігуркі" спыніліся. Выхапіўшы з кішэнні парабел і зьняўшы забесьпячальнік, я кінуўся наперад. Бліснуў ліхтарыкам. Убачыў Кручка, які левай рукой трымаўся за рукоў карабіна, а правай накіроўваў наган у грудзі чырвонаармейца. Спачатку ня мог іх добра разглядзець, бо чырвонаарміец ляжаў на зямлі, а сабака прытрымліваў яго лапамі і пькай. Пачуў голас Кручка:

— Каро, прэч! Пусьці яго!

Сабака адскочыў убок і стаяў нерухома, гатовы ў кожную хвіліну кінуцца зноў. Салдат выпусьціў з рук карабін, і Кручок адкінуў яго да ракі. Пачуўся пляскаў вады.

— Устань! — загадаў Кручок. А калі салдат устаў, Кручок выпаяўся і прамовіў:

— Што ж гэта вас так вучаць: спачатку страляць, а пасьля крычаць "стой"!

— Мяне, таварыш, сабака напалохаў. Падумаў — воук!

— Ня трэба лепшага ваўка, чым ты, чалавеча!.. Дулічы ведаеш?

— Ведаю.

— Далёка адсюль?

— Восем вёрст.

— Дарогу добра ведаеш?

— А як жа!

— Ну, дык завядзі нас туды. Толькі глядзі: зробіш крок убок, каб уцячы, — пальну ў лобі! сабака цябе схопіць!..

— Ня буду ўцякаць... Завяду вас туды, куды хочаце!..

Пасунуліся далей. Першым ішоў салдат, за ім Кручок, "фігуркі" і, нарэшце, я. Крочылі па вузкіх, ледзьве азначаных на сьнезе палявых дарогах і сьцежках. Чырвонаарміец, відавочна, веў нас так, каб пазьбегнуць непажаданых сустрэч. Баяўся, што тады застрэлі яго.

Праз гадзіны паўтары маршу палямі мы ўбачылі зьлева лес, а справа — агеньчыкі ў вокнах хацін. Гэта былі Дулічы. Тут Кручок загадаў салдату крочыць перада мной, а сам павёў усіх далей. Я ўважліва сачыў за шэрай постацьцю салдата.

Сяргей ПЯСЕЦКІ

"КАХАНАК ВЯЛІКАЙ МЯДЗВЕДЗІЦЫ"

Доўга ніхто не адгукваўся. Калі ж праз некалькі хвілін ён пачаў настойліва ляпаць, зь сярэдзіны далейшай жаночы голас:

— Чаго трэба? Хто там?

— Адчыняй, Стася, — прамовіў у адказ Кручок.

— Чакай! Ужо!

— Можаш не апранацца, і так цябе пазнаю!

— Разумнік! — далейшай праз шыбіны голас.

Праз хвіліну адсунулі ўбок фіранку, а з падваконніка знялі вазон. Кручок спрытна ўскочыў на тое месца і праз вакно залез ў хату. Я зрабіў па яго прыкладу. Хлопец паклікаў сабаку, і Каро таксама праз вакно ўскочыў у сярэдзіну памяшканьня. Гэта была кухня. Нейкі час мы стаялі ў цемры. Стася выбегла з хаты і зачыніла ваканіцу. Прывітаньні яе можна было адмыкнуць зь сярэдзіны. Стоячы ў змроку, не дзе злева чуў шэпт.

— Гэносьця не спыць? — вымавіў Кручок. — Можна, прыме мяне на печ, пагрэцца?.. На цёпленікія ножкі?..

— Ах ты, пайдак! Лезь сюды, зраблю табе цёплыя вушы. Бач ты, чаго яму захацелася... А малака!

Чую сьмех. Вяртаецца Стася і запальвае падвешаную над сталом лямпу. Левы бок кухні займае вялікая печ. З-пад завешанай угары доўгай узорыстай фіранкі пакрыта зіркаюць нечыя цікаўныя вочы.

Здымаем зь сябе курткі, а пасьля перавязы. Вымаем зь кішэнняў чатыры пляшкі сьпіртусу. Адчыняюцца дзьверы, і на кухню, заплешчваючы ад сьвятла вочы і пачэсваючы клубы, заходзіць высокая мажнкая кабета гадоў 45. На ёй шырокі ружовага колеру халат і чаравікі на босую нагу. Гэта гаспадыня хутара — Мар'яна Зых — матка шасьці дачок. На хутары не было мужчын, калі не лічыць дурнаватага парабка Ануфрыя, які быў аднаго ўзросту з гаспадыняй і ўжо больш дзесяці гадоў жыў тут. Яго трымалі як конюха і для вывазу зь лесу дроў. Астатнюю працу па гаспадарцы рабілі ўласнымі сіламі, як казаў Кручок, "бабскай брыгадай". Зрэшты, гаспадарка была малая, і жанчыны даволі лёгка спраўляліся зь ёй... Маці Кручка была далёкай сваячкай Мар'яны, пра што і казалі: "сёмая вада на кісялі".

Мар'яна Зых трымала пункт, які знаходзіўся паміж Новым Дваром і Пятроўшчынай, на паўднёвым захадзе ад Мінска. У горадзе спецыяльныя прэсэрднікі шукалі людзей, якія б жадалі нелегальна перабрацца з Саветаў у Польшчу, і за добрую плату прыводзілі на пункт да Мар'яны, а адсюль Кручок

пасьля яды гаспадыня прамовіла:

— Ну, хлопцы, ідзіце на гарышча, перасьпіце!

— Яшчэ чаго? — адгукнуўся Кручок. — На гарышча? А я хачу на печ!..

Ён сконнуў на прыпечак, а адтуль даў нырца пад занавеску. Пачуліся крыкі, піск, сьмех.

— А пойдзеш адсюль!

— Ты бессаромнік!

— Наладзім лязьню!

Неўзабаве Кручок, сустрэты кулакамі, сігануў зь печы на падлогу. Пасьля мы ўзялі два доўгія кажухі і разам з Мар'янай і Стасяй, якая несла лямпу, падаліся ў сенцы, дзе старая драбіна, што вяла на гарышча. Кручок узылез наверх і паклікаў сабаку, Каро пачаў спрытна ісьці па драбіне. Калі ўсе залезлі на падстрэшак, Мар'яна прамовіла:

— Ліхтарыкам там не сьвятліць і агню ня кідаць.

— Добра, добра, — адказаў Кручок.

Палову гарышча займалі высока складзеныя снапы. Кручок выняў збоку некалькі снапоў і загадаў мне залазіць у нару. За мной пайшоў Каро. Тады Кручок адкінуў снапы назад у праход і замаскіраваў выйсьце зь сярэдзіны. Звонку яму дапамагала Стася, якая узылезла на гарышча разам з намі. Пазьней мы папаўзылі па вузкай нары ў канец падстрэшка. Там было прасторней і магло схавалася зь дзесятак людзей. Малое акенца, якое выходзіла на дах, было занавешана рэшткамі чорнай ваўнянай хусткі. У выпадку небясьпекі і туды можна было ўцячы.

Зрабілі сабе прыдатную пасьцель і хутка паснулі.

Надыходзіў вечар. У прысутнасьці Мар'яны, якая апранула на сябе доўгі жоўты кажух, а на ногі юхтовыя з доўгімі халывамі боты, я і Кручок накіраваліся да блізкага лесу. У руках Мар'яна трымала доўгі кій і абпіралася на яго ў дарозе. Каро бег наперадзе.

— Колькі іх? — запытаў Кручок.

— Пяцх, — адказала Мар'яна.

— Хто такія?

— Ня ведаю... Я дакументаў не пытаю. Але нежыя не надзеіныя. Ты глядзі там!

— Чаму не надзеіныя?

— Ну, бо выхаваныя! А да мяне ўсе: калі паска, пані, гэта, пані, тое... Напэўна, якія-небудзь нігілісты альбо іншыя інтэлігенты...

Крочылі лесам. У нейкім месцы з-за дрэў паказалася малая хацінка. Адтуль вышаў сівенны стары дзьядо. Нягледзячы на ўзрост, быў вельмі рухавы і, размаўляючы з Кручком і Мар'янай, жава махаў рукамі.

* Волостной исполнительный комитет. (Гэтая заўвага перакладзена аўтарам і на польскую мову. — Перакладчык).

ДЫНАСТЫЯ ГЕНЕРАЛАВЫХ

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

Анатоль Генералаў стварыў запамінальныя вобразы князя Ігара, Дэмана, Рыгалета, Аманасра, Яга, Жэрмена, Скарпія і многіх іншых, часта выступаў з канцэртнымі праграмамі, пабываў на гастроліях у многіх краінах.

Ужо ў тыя гады актыўнай творчай дзейнасці ён пачаў выкладаць сольныя спевы ў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. І каля 20 гадоў навучае студэнтаў, стаў прафесарам кафедры вакалу. Многія вучні Анатоля Генералава сталі лаўрэатамі і дыпламантамі міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў, вядучымі майстрамі сцэны ў беларускім оперным і ў тэатры аперэты (А.Гардынец, М.Грыгорчык і інш.), выступаюць у тэатрах блізкага і далёкага замежжа. Як раней свой дар Анатоль Генералаў аддаваў опернай сцэне, так цяпер дзеліцца сваімі ведамі, вопытам з моладдзю. У гэтым можна было пераканацца і прысутнічаючы на многіх канцэртах і вечарынах, на якіх настаўнік прадстаўляў, знаёміў публіку са сваімі вучнямі. Адчувалася, што ён зацікаўлены не толькі галасам таго або іншага маладога спевака, але і ўсім яго жыццём, ведае і адчувае душэўныя якасці, адказвае не толькі за тое, чаму навучае прафесійна, але і за нялёгкі пошук студэнтаў. Няма аднолькавых вучняў, і няма ў Анатоля Міхайлавіча аднолькава-стандартных адносін да іх. Да кожнага ён ставіцца з павагай, знаходзіць індывідуальны падыход. Гэта якраз тое адзінства творча-прафесійных і духоўна-чалавечых якасцей Настаўніка, што так неабходна перадаць сёння маладому пакаленню, якому даводзіцца стаць у супярэчлівы час бязвер'я, нігілізму, бездухоўнасці.

Нязменнай спадарожніцай, памочнікам і дарадцам Анатоля Генералава на працягу ўсяго творчага шляху была і ёсць ягоная жонка Ніна Аляксандраўна, глыбокі знаўца опернай класікі, таленавітая піяністка і настаўнік многіх пакаленняў оперных спевакоў, якія разам з ёю рыхтавалі свае партыі да чарговых спектакляў. Без такіх працавітых “нябачных” гледачу музыкантаў, вялікіх спецыялістаў і майстроў сваёй справы, без многіх рэпетыцый з імі не можа адбыцца опернае дзейства на сцэне. Заняткі з Нінай Аляксандраўнай у класе для кожнага саліста оперы — выдатная і неабходная школа вывучэння і ўдасканалення тэкста, музыкі, гука, таго нязмушанага, прыгожага і свабоднага валодання артыстам сабою і характарам свайго героя на сцэне, якое так захапляе гледача. А між іншым, за гэтым глыбока

Народны артыст Беларусі Анатоль ГЕНЕРАЛАЎ у оперы Дж. Вердзі “Трубадур”.

ным жанрам мастацтва, якім з’яўляецца опера, стаіць не толькі талент спевака, але і яго вялікая супольная праца з канцэртмайстрам. Ніна Аляксандраўна, заўсёды памяркоўная, добразычлівая, для многіх оперных артыстаў была мудрай феяй, якая выводзіла іх на сцэну. Трапіць да яе на ўрок было даволі складана, дзень быў распісаны літаральна па гадзінах. Колькі карыснага, патрэбнага, цікавага магла паказаць яна, вопытны, прафесійны канцэртмайстар, кожнаму артысту, хто займаўся ў яе класе. Сёння цяжка нават сказаць, у якім вялікім мностве канцэртаў прымала яна ўдзел як нязменны акампаніатар пры выкананні спевакамі папулярных арыя з класічных опер.

Шмат дапамагала канцэртмайстар Ніна Ражнова і маладшаму брату свайго мужа Уладзіміру Генералаву. Анатоль і Уладзімір Генералавы, дарэчы, вучыліся ў аднаго славутага педагога ў інстытуце Гнесіных (які скончыла і Ніна Аляксандраўна) — прафесара Адана. Гэты музычны, спеўны дар братаў Генералавых праявіўся даволі рана. Аднак Уладзімір Генералаў прышоў у беларускую оперу на некалькі гадоў пазней за свайго брата і больш складаным шляхам. Да гэтага ён

разу прыцягнуў увагу сяброў, якія раілі пайсці вучыцца. Але толькі аўтарытэт брата, які ўжо працаваў у Мінску, прымуціў праслухаць у прафесара Адана.

Меркаванне прафесара было катэгорычным і адназначным: з такім галасам трэба вучыцца вакалу. Уладзіміра адразу запічылі ў музыкалае вучылішча. Але ж ён знаходзіўся на вайскавай службе. Талент быў такі відавочны і магутны, што кіраўніцтва вучылішча імя Гнесіных накіравала абгрунтаваную просьбу міністру абароны аб датэрміновай дэмабілізацыі салдата. І персанальным загадам міністра Уладзімір Генералаў быў адпушчаны на вучобу. Скончыўшы музыкалае вучылішча, ён паступіў у інстытут імя Гнесіных, у клас прафесара Адана. Вучыўся ён, дарэчы, з многімі славытымі цяпер спевакамі, жыў, да прыкладу, у адным інтэрнацім пакоі з Іосіфам Кабзонам. І ўжо студэнтам Уладзімір Генералаў пачаў працаваць у акадэмічным музычным тэатры імя Станіслаўскага і Неміровіча-Данчанкі ў якасці саліста. Аднак яго цягнула да родных. У Мінску працаваў старэйшы брат, жыла маці, якая цяпер пахавана на Паўночных могілках. І ён пакінуў Маскву, пераехаў у Мінск і па конкурсу прайшоў салістам у Беларускай акадэмічнай тэатры оперы і балета. Так браты Генералавы сталі працаваць разам.

Валодаючы аднолькавымі галасамі, выконваючы адзін і той жа рэпертуар, яны былі пазбаўлены пачуцця саперніцтва, цёпла і сардэчна ставіліся адзін да аднаго. Старэйшы дапамагаў маладшаму бацькоўскімі парадамі і клопатамі (дарэчы, іх бацька загінуў на вайне, як і бацька Ірыны Шыкуновай, абараняючы Маскву), падтрымліваў у хвіліны сумненняў, а Ніна Аляксандраўна была памочніцай, настаўніцай ім абодвум. Разам рыхтавалі партыі з беларускіх, рускіх, заходне-еўрапейскіх опер, якія яны спявалі, удала дапаўняючы і замяняючы адзін аднаго.

Пачынаў Уладзімір Генералаў на сцэне беларускага опернага з “Кармэн” Ж.Бізе, потым увайшоў у спектаклі “Брэсцкая крэпасць”, “Канстанцін Заслонаў” М.Аладава, спяваў і цяпер спявае ў операх “Сельскі гонар” П.Масканы, “Міндзія” А.Тактакішвілі, “Князь Ігар” А.Барадзіна, “Казкі Гофмана” Ж.Афенбах, “Рыгалета” Дж.Вердзі, “Чью-Чьюсан” Дж.Пучыні, “Залаты пеўнік” М.Рымскага-Корсакава, “Аланта” П.Чайкоўскага, многіх іншых спектаклях. Ён нязменны ўдзельнік і дасканалы выканаўца партыі на беларускай мове ў беларускіх операх: “Сцежкай жыцця” Г.Вагнера, “Новая зямля” Ю.Семянякі, “Сівая легенда” Д.Смольскага, “Дзікае паляванне караля Стаха” У.Соптана, “Князь Наваградскі” Бандарэнікі, цудоўны, зразумелы і цікавы персанаж ва ўспрыманні дзяцей у операх “Церам-церамок”, “Воўк і сям’я казлянят” на дзіцячых спектаклях.

Сыграны шмат роляў. Таленавітым спеваком і акцёрам створаны незабыўныя вобразы галоўных і другарадных оперных герояў. Гэта людзі самых розных характараў і лёсаў. Але, калі слухаеш Уладзіміра Генералава на сцэне, то адчуваеш, як па-майстэрску ён уваходзіць у вобраз і перадае яго сутнасць. А калі артыст стварае блізка яму па духу чалавечы характар, то становіцца асабліва пераканаўчым і дакладным. У гэтым, можна сказаць, ён паслядоўнік і свайго брата, і лепшых спевакоў з сусветнымі імёнамі. Аднак у традыцыйнае выкананне оперных партыі Уладзімір Генералаў прыносіць многае ад свайго змястоўнага ўнутранага свету, свайго разумення жыцця і праўды мастацтва. Свой неацэнны дар ён умее ўвасобіць у рэальны, выдатны вынік — артыст спявае і паводзіць сябе на сцэне гэтак жа нязмушана, натуральна, свабодна, як у звычайным жыцці. Але за гэтым — высокі прафесіяналізм, вялікі творчы вопыт, агромністая паўсядзённая праца, любоў і сумленны адносіны да тэатра. Уладзімір Генералаў — гэта якраз той рэдкі выпадак, калі акцёр любіць не сябе ў мастацтве, а мастацтва ў сабе. Ён самаахварна служыць беларускаму тэатру, як і наогул людзям, не патрабуючы нічога ўзамен. І людзі адпачываюць яму шчырай любоўю і павагай. Гэта чалавек з добрым, цяглівым характарам, залатымі рукамі, выдатны сем’янін, муж і бацька, здольны ўзяць на сябе ўсе аба-

вязкі нашага цяжкага побыту.

У Генералава-маладшага, як і ў Генералава-старэйшага — музыкальная сям’я. Музіца ў гэтым найбольш прыкметна (хоць у сям’і!) тое шчасліва-гарманічнае спалучэнне, якое абумоўлена адзінствам інтарэсаў і поглядаў, узаема-разумення і ўзаемапавагі паміж усімі яе членамі.

Жонка Уладзіміра Генералава — Ірына Шыкунова — таксама чалавек творчы. Яна вядучая салістка тэатра оперы і балета (нядаўна перайшла на выкладчыцкую працу ў Акадэмію музыкі).

Ірына Шыкунова — гэта цэлая эпоха ў развіцці беларускага опернага мастацтва. Яна паходзіць з сям’і карэнных беларусаў: маці яе з Полаччыны, бацька са Случчыны. Яны сустрэліся і пажаніліся ў той самай Камуне, героі і справы якой былі ўслаўлены Янкам Купалам у паэме “Над ракой Арэсай”. Вось у гэтай вёсцы,

Уладзімір ГЕНЕРАЛАЎ у ролі князя Ігара ў аднайменнай оперы А.БАРАДЗІНА.

што знаходзіцца сярод Марыінскіх балот Палесся, і нарадзілася Ірына. І ці не ад таленавітых людзей палескай вёскі, маці і бацькі, якія цудоўна спявалі, перайшоў у спадчыну музычны дар маладога дзяўчыне, якая з дзіцячых гадоў адчувала і захаплялася спевамі і музыкай? Можна і дасюль у яе душы гучаць галасы вяскоўцаў, якія не стамляліся спяваць, ідучы вечарам з цяжкай працы.

У беларускую кансерваторыю Ірыну прынялі без усялякіх экзаменаў на падрыхтоўчае аддзяленне, выкладчыкі толькі праслухалі некалькі песень у яе выкананні. Пасля заканчэння кансерваторыі яна адразу была накіравана ў беларускі оперны тэатр і з таго часу вяла ўсе асноўныя партыі беларускага і сусветнага опернага рэпертуару. Маладую, таленавітую і прыгожую салістку паслалі ў Італію па стыпендыі ЮНЕСКА, у Міланскі тэатр Ла Скала, дзе яна праходзіла стажыроўку разам з Ірынай Багачовай, цяпер народнай артысткай Расіі, салісткай Пецярбургскай оперы, і Булатам Менжаліевым, цяпер народным артыстам Кіргізіі. Потым пабывала на гастроліях у Фінляндыі, Германіі, Польшчы, Балгарыі, спявала па запрашэнню ў многіх тэатрах былога Саюза. Яе творчы набытак — звыш 30 вядучых оперных партыі, лепшых з якіх — Таццяна (“Яўгеній Анегін” П.Чайкоўскага), Мімі (“Багема” Дж. Пучыні), Маргарыта (“Фаўст” Ш.Гуно), Дэздэмона (“Атэла” Дж. Вердзі), Яраслаўна (“Князь Ігар” А.Барадзіна) і многія іншыя. Яна не толькі таленавітая спявачка, але і выдатная драматычная актрыса, якая арганічна уваходзіла ў вобразы, лёсы сваіх герояў, доўга пасля спектакля жыла іх пачуццямі.

Ірына Шыкунова глыбей за іншых адчувала боль і складанасць лёсы многіх герояў — беларускіх жанчын, даносіла іх душэўныя перажыванні да публікі надзвычай пераканаўча, эмацыянальна-драматычна, што нікога ў зале не пакідала абыякавым. І менавіта за выкананне партыі Ірыны ў оперы “Сівая легенда” (лібрэта У.Караткевіча, музыка

Ніна РАЖНОВА з артыстамі З.БАБІЕМ і В.ЧАРНАБАЕВЫМ. 1964 год.

праўдзівым пераўвасабненнем артыста, “уваходжаннем яго ў ролю”, за якімі не адчуваецца ігры, а бачыцца само жыццё, што і выклікае суперажыванне, захапленне гледача такім умоўна-рэаль-

паспеў папрацаваць на мэблева-музычнай фабрыцы сталяром-чырван а д рэўшчыкам, паслужыць у арміі, дзе прымаў удзел у мастацкай самадзейнасці. Яго моцны, прыгожы барытон ад-

КРАЯЗНАЎСТВА

КАРЭЛІЦКІЯ ЧЫТАННІ

Выйшаў з друку зборнік “Першыя і другія карэліцкія чытанні”, прымеркаваны да 600-годдзя Карэліч і Міра, што шырока адзначалася ў мінулым годзе.

Выданне даволі абмежаванага накладу — усяго 230 паасобнікаў, з якіх 80 экзэмпляраў аддрукаваны за сродкі доктара філасофіі, публіцыста з ЗША, ураджэнца раёна Яна Запрудніка (яны папоўняць амерыканскія бібліятэкі), 100 экзэмпляраў за сродкі Карэліцкага райвыканкома і на апошнія 50 сродкі выдаткавала ВКП “Белнацыяналсервіс”.

У зборніку на 56 старонках змешчаны тэксты дакладаў, паведамленняў, выступленняў, што прагучалі на першых і другіх карэліцкіх краязнаўчых чытаннях у чэрвені 1993-га і чэрвені 1994-га гадоў.

Прысвечаны яны гісторыі і культуры славуных мясцін Карэліцкага раёна, не менш выдатным землякам, што нарадзіліся і жылі тут. Улічваючы сусветную вядомасць мясцін, спадчыны ўраджэнца вёскі Нядзвядзі, нацыянальнага героя Чыгі Ігната Дамейкі, вёскі Агароднікі, радзімы вядомага астранаўта Барыса Кіта, паэта з Замір’я Уладзіміра Жылікі, ураджэнца вёскі Скорычы, беларускага паэта Алеся Мілюця, акцёр-братоў Ільініх, выданне можа стаць

бібліяграфічнай рэдкасцю.

Другія карэліцкія чытанні, прысвечаныя 600-годдзю Міра, Карэліч і 50-годдзю вызвалення раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў пададзены больш шырока, бо раён знаходзіўся ў эпіцэнтры палымя вайны 1941—1945 гадоў.

Нагадаю асноўных выступоўцаў I і II карэліцкіх краязнаўчых чытанняў: Ірына Багдановіч, Янка Брыль, Дзмітрый Бубноўскі, Тамара Габрусь, Ян Запруднік, Вольга Іпатава, Уладзімір Карпук, Яўген Крамко, Лідзія Кулажэнка, Сцяпан Лаўшук, Уладзімір Навумовіч, Наталля Пятровіч, Лідзія Савік, Адам Мальдзіс, Уладзімір Мархель, Кастусь Цвірка, Міхась Чарняўскі, Мая Яніцкая...

Арганізатары мінулых чытанняў — Карэліцкі райвыканком і Нацыянальны навукова-асветны цэнтр імя Францішка Скарыны — падзяць трэцім чарговым краязнаўчым чытанні, якія будуць прысвечаны 200-гадоваму юбілею ўраджэнца вёскі Малюшчы Яна Чачота — беларускага паэта і фалькларыста, які апеў адным з першых Радзіму — Беларусь у сваіх вершах, яе шчырых людзей і перш за ўсё селяніна, вёску. Адбудуцца трэція чытанні 22 чэрвеня 1996 года. **Пётр ЖЭБРАК.**

ВЫРАТАВАННЯ КАШТОЎНАСЦІ

Брэстаўчанка Вольга Алімава ў свой час скончыла Маскоўскае мастацкае вучылішча і атрымала рэдкую спецыяльнасць — мастак-рэстаўратар. Цяпер яна працуе па сваёй спецыяльнасці ў Брэсцкім музеі выратаваных каштоўнасцей. Не сакрэт, што кантрабандысты, перавозачы ў тайніках унікальныя творы мастацтва, па-варварску ставяцца да іх. Былі выпадкі, калі нават іконы распільваліся на некалькі частак.

Справа ў рэстаўратара карпатлівая: у год аднаўляецца ўсяго 5—6 работ.

НА ЗДЫМКУ: мастак-рэстаўратар Вольга АЛІМАВА з іконамі XVII—XVIII стагоддзяў.

Фота Эдуарда КАБЯКА.

СПОРТ

СТРАЛЬБА. Многія вядомыя спартсмены свету прынялі ўдзел у спаборніцтвах з серыі Гран пры, якія прайшлі ў Фінляндыі. Тут паспяхова выступілі і беларускія стралкі. “Золата” заваявалі Анатоль Кліменка і Лагіта Мільшына. Другое месца заняла алімпійская чэмпіёнка Ірына Шылава.

ВАЛЕЙБОЛ. Сярод беларускіх клубных каманд, якія ўдзельнічаюць у розыгрышах еўрапейскіх кубкаў, найбольшага поспеху дабіліся спартсмены гродзенскага “Камунальніка”. У другім туры яны з “сухім” лікам — 3:0 перамаглі вельмі моцную каманду “Альком” з Галандыі.

ХАКЕЙ. Нядаўна нямецкі клуб “Кельн” заняў другое месца ў розыгрышы Куба Еўропы. І гэта таму, што ў камандзе гуляюць некалькі высокакласных выхаванцаў савецкай школы хакея.

І вось апошняя навіна. У гэты клуб пераходзіць і былы беларускі спартсмен Мікалай Баршчэўскі, які пасля мінскіх “Юнацтва” і “Дынама”, маскоўскага “Спартака” выдатна праявіў сябе ў чэмпіянаце НХЛ у клубе “Калгары Флеймз”.

ПРАВЫ СПОРТ. Трэці чэмпіянат свету прайшоў у Чувашы. Тут другое месца заняў наш зямляк Віктар Калмук. Яшчэ адзін медаліст, “бронзавы”, дастаўся беларусу, уладальніку Кубка свету Валерыю Лянгеру.

ШТАНГА. У Будапешце прайшло першынство Еўропы сярод жанчын па жывым штангі лежачы. У вагавай катэгорыі да 60 кілаграмаў гамяльчанка Любоў Бялова не толькі выйграла першае месца, але і ўстанавіла новае сусветнае дасягненне — 115 кілаграмаў.

ТЭАТР — ДЗЕЦЯМ

Слоні́мскі беларускі драматычны тэатр шмат працуе для дзяцей дашкольнага і школьнага ўзростаў. Перад сабой ён заўсёды ставіць тры задачы: паказаць, як у звычайным, будзённым жыцці можна свабодна і лёгка валодаць роднаю мовай; быць верным сябрам і дарадчыкам дзіцячых садоў і школ у практычнай дапамозе па адрэджэнню беларускай культуры; захапіць дзяцей мастацтвам, навучыць іх разумець цудоўнае.

Толькі за мінулы год юныя глядачы паглядзелі спектаклі “Апошні дыназаўрык” па п’есе Алеся Якімовіча, “Чырвоная Шапачка” па п’есе Яўгена Шварца (пераклад Алеся Карлюкевіча), “Новыя прыгоды ў Прастаквашыне” па апавесці Эдуарда Успенскага. А ў першыя дні новага 1996 года дзеці ўбачылі ў тэатры прэм’еру спектакля “Дзед Мароз і Лясу” па п’есе Людмілы Рублеўскай. Гэтая вясёлая казка апавядае аб незвычайных лясных прыгодах Дзеда Мароза, Снягуркі, Лесуна, Зайца, Ваўка і добрай Феі-добрадзеі. Перамагае, як заўсёды, добро.

Спектакль паставіў рэжысёр Мікалай Варвашэвіч.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля “Дзед Мароз і Лясу”.

Сяргей ЧЫГРЫН.

КАЛІНОЎСКІ І БЕЛАРУСКАЯ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ІДЭЯ

[Заканчэнне. Пачатак на 7-й стар.]

Потым пад уплывам паражэння паўстання, пад уплывам пачварнай дзейнасці Мураўёва-вешальніка і яго памагатых, ва ўмовах усё больш відавочнай кансалідацыі расійскага грамадства пад шавіністычнымі, антыпаўстанцкімі лозунгамі пачуццё Каліноўскага да Расіі яшчэ больш ускладнілася. У “Пісьмах з-пад шыбеніцы” ў яго вырваліся горкія і нават несправядлівыя словы ў адрас рускага народа, які, на яго думку, зусім змірыўся са сваім ярмом. Здаецца, Каліноўскі зрабіў канчатковы выбар: “Бо я табе з-пад шыбеніцы кажу, Народзе, што тагды толькі заживеш шчасліва, калі над табою маскля ўжо не будзе”. І разам з тым ён зноў і зноў вяртаўся да праблемы выбару шляхоў. У апошняй запісцы, адрасаванай уладу, ён пісаў (прычым гэта не кан’юктурныя словы — прынамсі, іпозій наконт свайго далайшага лёсу ў яго не было, літасці ён не чакаў): “Я не протівник счастья народного, не протівник и России, если она нам добра желает, но протівник тех бедствий, которые посягают край наш несчастный”.

У рэшце рэшт галоўнаю мераю ўсяго для Каліноўскага бы-

ло “шчасце народнае”, добрабыт і духоўнае здароўе народа. І — праўда, якая ўяўлялася яму ў дзвюх узаемазвязаных іпастасях: праўда-ісціна і праўда-справядлівасць.

Гісторыя не дае нам гатовых рэцэптаў, прамых рэкамендацый да дзеяння. Але для нас заўсёды надзвычай важныя яе агульны сэнс, які заключаецца ў даным выпадку ў тым, што беларуская нацыянальная ідэя, ідэя беларускай дзяржаўнасці — не мімалётны капрыз нейкай ізаляванай купкі нацыяналаў, яна прыйшла да нас з глыбіні стагоддзяў і выпакутавана розумам і барацьбой многіх пакаленняў сыноў і дачок Беларусі, сярод якіх зоркай першай велічыні з’яе імя Каліноўскага.

Памяць пра гераічную барацьбу Каліноўскага з расійскім самадзяржаўем, пра яго непакіснасць у спрэчках з варшаўскімі канспіратарамі, якія не разумелі новай раскладкі сіл на гістарычнай арэне, гэтая памяць, як і яго вера ў годную будучыню свайго народа, увасобленая ў бліскучай публіцыстыцы, — ва ўсе часы, пры ўсіх выпрабаваннях будуць служыць важным падмуркам нязгаснай беларускай нацыянальнай ідэі, нацыянальнай свядомасці беларусаў.

Генадзь КІСЯЛЕЎ.

Рэдактар Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства “Радзіма”).

НАШ АДРАС:

220005, МІНСК, ПРАСПЕКТ

Ф. СКАРЫНЫ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, не заўсёды супадаюць.

Газета набрана і зварстана ў камп’ютэрным цэнтры рэдакцыі газеты “Вечерний Минск”. Аддрукавана ў друкарні “Беларускі Дом друку” (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77). Тыраж 3 000 экз. Індэкс 63854. Зак. 315. Падпісана да друку 22.1.1996 г.